

ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΠΛΟΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ 16 & 36

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης είναι από τα σημαντικότερα στοιχεία του ενεργητικού δυναμικού της τόσο σε αξία όσο και από πλευράς χρόνου κατοχής και χρήσης αυτών. Καταλαμβάνουν ένα σημαντικό μέρος της γενικότερης αξίας του Ισολογισμού και αποτελούν ένα από τα βασικότερα στοιχεία που ενδυναμώνουν τη δανειοληπτική της ικανότητα σε περιπτώσεις δανειακής ανάγκης.

Ειδικά στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις τα πλοία αποτελούν τη βάση του μακροπρόθεσμου ενεργητικού και το βασικό μέσο πραγματοποίησης της κύριας δραστηριότητας, οπότε η αξία στην οποία θα εμφανίζονται στον Ισολογισμό είναι υψίστης σημασίας προκειμένου να ικανοποιούνται οι ανάγκες πληροφόρησης και σχηματισμού ορθής γνώμης σε αξίες που ανταποκρίνονται στην υπάρχουσα οικονομική πραγματικότητα.

Από λογιστικής πλευράς, αυτό που έχει σημασία ως προς την αποτίμηση της αξίας των πλοίων σε μεταγενέστερη χρήση από αυτή της απόκτησης είναι αφενός ο προσδιορισμός της αξίας που έχει σε τρέχουσες συνθήκες το εν λόγω πάγιο περιουσιακό στοιχείο και αφετέρου όλες οι τεχνικές παρεμβάσεις προσθηκών και βελτίωσης που λαμβάνουν χώρα σε αυτό διαχρονικά και επηρεάζουν σημαντικά την αξία του.

Ειδικά όσον αφορά την αξία αποτίμησης, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα εισάγουν και υπερθεματίζουν την έννοια της **εύλογης αξίας**, ως μια νέα μέθοδο αποτίμησης των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των πλοίων, που θα έρθει να αντιμετωπίσει όλα τα μειονεκτήματα του ιστορικού κόστους, της αποτίμησης δηλαδή του πάγιου ενεργητικού σε αξίες απόκτησης όπως είχαν διαμορφωθεί σε παρελθοντικό χρόνο, προσδίδοντας στα πάγια μια αξία περισσότερο δυναμική και συνδεδεμένη με τις τρέχουσες συνθήκες αγοράς.

Ως εύλογη αξία θεωρείται το ποσό για το οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί μεταξύ δύο καλά πληροφορημένων μερών που έχουν πλήρη γνώση της αγοράς στα πλαίσια μιας εμπορικής συναλλαγής. Προφανώς λοιπόν η εύλογη αξία εσωκλείει τις αξίες που κυριαρχούν στις παρούσες συνθήκες αγοράς προσδίδοντας μια πιο δυναμική και αξιόπιστη αποτίμηση στο πάγιο ενεργητικό, απομακρυσμένη από την έννοια του ιστορικού κόστους, που άλλωστε αυτός ήταν και ο πρωταρχικός σκοπός της νέας λογιστικής φιλοσοφίας που εισάγουν τα εν λόγω πρότυπα.

Στην πρακτική εφαρμογή της, ο προσδιορισμός της εύλογης αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου είναι μια δύσκολη διαδικασία για τις επιχειρήσεις από πλευράς κόστους και χρόνου με

αποτέλεσμα να πραγματοποιείται από ανεξάρτητους επαγγελματίες εκτιμητές (valuators) και στην περίπτωση των ναυτιλιακών επιχειρήσεων από νηογνώμονες.

Σε αυτή τη λογική, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 16 «Ενσώματα Πάγια» δίνει την επιλογή στις επιχειρήσεις να αποτιμήσουν τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τους σε μεταγενέστερο χρόνο είτε με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους απόκτησης το οποίο θα μειώνεται σε ετήσια βάση από τις αποσβέσεις που θα καταλογίζονται, είτε με τη μέθοδο της αναπροσαρμογής, η οποία απαιτεί την ετήσια επανεκτίμηση της εύλογης αξίας του παγίου και την αποτίμηση του σε αυτή, πάντα συνυπολογίζοντας τις αναλογούσες αποσβέσεις λόγω χρήσης ή παλαιώσης. Προφανώς, η δεύτερη μέθοδος είναι αυτή που πλέον συνίσταται και επιλέγεται ευρέως καθώς ενδυναμώνει την αξία του Ισολογισμού ως λογιστική κατάσταση πληροφόρησης εμφανίζοντας τα περιουσιακά στοιχεία σε αξίες που είναι κατανοητές και αξιόπιστες αφού υπολογίζονται κάτω από τις τρέχουσες συνθήκες αγοράς, συγκριτικά με το ιστορικό κόστος που παραμένει σε παρελθοντικές αξίες.

Αυτό που θα πρέπει όμως να επισημανθεί είναι το γεγονός ότι η αύξηση ή μείωση της εύλογης αξίας ενός παγίου με την μέθοδο της αναπροσαρμογής δημιουργεί μη πραγματοποιηθέντα κέρδη και ζημίες από αποτίμηση, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι λογιστικές καταστάσεις από μεγέθη που δεν βασίζονται σε οριστικοποιημένες συναλλαγές αλλά σε εκτιμώμενα ποσά. Από λογιστική σκοπιά, ο χειρισμός αυτός είναι από τους σημαντικότερους νεωτερισμούς της νεοεμφαρμοζόμενης διεθνής λογιστικής νομοθεσίας και σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων.

Αυτό που έχει ακόμα περισσότερο λογιστικό ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι στην μεταγενέστερη αποτίμηση των παγίων περιουσιακών στοιχείων, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 36 «Απομείωση (impairment) αξίας περιουσιακών στοιχείων» εισάγει την έννοια της **ζημίας απομείωσης** των παγίων περιουσιακών στοιχείων (impairment of non-financial assets) σε περιπτώσεις που οι οικονομικές συνθήκες της αγοράς εμφανίζουν ύφεση με αποτέλεσμα να μειώνεται η εύλογη αξία αυτών.

Η ζημία απομείωσης είναι μια έννοια αρκετά περίπλοκη. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, αποτελεί τη διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας (book value) που ήδη εμφανίζει ένα πάγιο και του ανακτήσιμου ποσού του (recoverable amount), δηλαδή την αξία που θα μπορούσε να έχει σε τωρινές συνθήκες αγοράς και η οποία ορίζεται ως το μεγαλύτερο ποσό μεταξύ της εύλογης αξίας όπως εκτιμάται από τους ανεξάρτητους επαγγελματίες εκτιμητές μειωμένης κατά το ενδεχόμενο κόστος πώλησης (fair value less costs of sell) και της αξίας λόγω χρήσης (value in use) του παγίου. Με πιο απλά λόγια, ζημία απομείωσης υπάρχει όταν αλλάξουν οι οικονομικές συνθήκες της αγοράς με αποτέλεσμα η αξία που εμφανίζει ένα πάγιο στο ενεργητικό μιας επιχείρησης να είναι μεγαλύτερη από αυτή που έχει τώρα, δηλαδή η λογιστική του αξία να είναι υπερτιμημένη.

Σε αυτό το σημείο φαίνεται και η λογιστική «καινοτομία» που εισάγουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα σε μια προσπάθεια τα στοιχεία του Ισολογισμού να είναι σε τωρινές αξίες που λαμβάνουν υπόψη τους τις οικονομικές συγκυρίες και προσαρμόζουν τις αξίες ανάλογα. Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 36 ορίζει ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει σε ετήσια βάση να εφαρμόζουν ένα **test απομείωσης** (impairment test) περιουσιακών στοιχείων λαμβάνοντας υπόψη αρνητικές ενδείξεις υποτίμησης τόσο από το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης όπως φυσική ζημιά ή οικονομική απαξίωση όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον όπως σημαντικές μεταβολές στην οικονομία, στα επιτόκια, στην τεχνολογία κ.ά. Μάλιστα, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αυτό το test απομείωσης θα πρέπει να εφαρμόζεται από όλες τις επιχειρήσεις είτε αποτιμούν τα πάγια τους με τη μέθοδο του κόστους είτε με τη μέθοδο της αναπροσαρμογής, μιας και η λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να είναι υπερτιμημένη στον Ισολογισμό.

Ειδικά στην περίπτωση του πλοίου το test απομείωσης περιλαμβάνει ενδείξεις από τη φυσική καταστροφή του πλοίου, την τεχνολογική απαξίωσή του, τη μείωση της αξίας ναυλώσεων, σημαντικές μη αναμενόμενες λειτουργικές ζημιές κ.ά. Σε αυτή την περίπτωση, η ανακτήσιμη αξία του προσδιορίζεται κυρίως με τον υπολογισμό της αξίας χρήσης, δηλαδή της παρούσας αξίας όλων των μελλοντικών ταμειακών ροών (discounted future cash flows) που αναμένονται από τη διαχείριση του πλοίου. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι θα πρέπει να εκτιμηθούν οι μελλοντικές εισροές από τις ναυλώσεις που αναμένονται και όλες οι μελλοντικές εκροές που σχετίζονται με το πλοίο ήτοι λειτουργικά κόστη χρήσης του πλοίου, επανεκτίμηση ωφέλιμης ζωής κτλ και όλες αυτές οι αξίες να έρθουν σε παρούσα αξία, με τη χρήση του προεξοφλητικού επιτοκίου που κυριαρχεί στην αγορά και αντανακλά τις παρούσες οικονομικές συνθήκες.

Εάν η αξία χρήσης του πλοίου είναι μικρότερη από τη λογιστική του αξία τότε το πλοίο θεωρείται απομειωμένο και εμφανίζεται πλέον στον Ισολογισμό στην αξία χρήσης του. Οι αποσβέσεις θα διενεργούνται αναλογικά στην νέα αυτή αξία αποτίμησης, συνεπώς τα δημοσιευμένα περιουσιακά στοιχεία μια ναυτιλιακής επιχείρησης θα είναι πάντα σε τρέχουσες αξίες.

Η διαδικασία της απομείωσης μπορεί να εφαρμοστεί ακόμα και στα πλοία που είναι υπό κατασκευή στο ναυπηγείο, εφόσον το συμφωνημένο ποσό κατασκευής του πλοίου με βάση το συμβόλαιο ναυπήγησης είναι υψηλότερο από την εκτιμώμενη ανακτήσιμη αξία του, όπως τα έτη 2005 και 2006 όπου η αξία κατασκευής του πλοίου μειώθηκε κατά 40% από ότι τα έτη 2007 και 2008 σύμφωνα με τη δημοσίευση του άρθρου “Impact of IFRS: Shipping” της KPMG το 2009.